

RESPONSIBILITY FOR CRIMES COMMITTED USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Saidabdullayev Orzubek Sobir o‘g‘li
3rd Year Student of Bachelor of Jurisprudence
Karakalpakstan Institute of Agriculture and Agrotechnology
saidabdullayevorzubek038@gmail.com

Abstract

This article analyzes crimes committed using artificial intelligence technologies and issues of legal liability for such crimes. The study highlights the role of artificial intelligence in modern society, legal problems arising from its use, and threats related to cybercrime, fake video technologies, automated fraud, and illegal access to personal data. Based on international experience and the legislation of the Republic of Uzbekistan, the article develops scientific recommendations and proposals for improving liability for crimes related to artificial intelligence.

Keywords: Artificial intelligence, cybercrime, fake video, legal liability, information security, digital law, automated systems, cybersecurity.

Introduction

SUN’IY INTELLEKT YORDAMIDA SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR UCHUN JAVOBGARLIK

Saidabdullayev Orzubek Sobir o‘g‘li
Qoraqalpog‘iston qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti
Yurisprudensiya mutaxassislik bakalavriat 3-bosqich talabasi
saidabdullayevorzubek038@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada sun’iy intellekt texnologiyalari yordamida sodir etiladigan jinoyatlar va ular uchun yuridik javobgarlik masalalari tahlil qilingan. Sun’iy intellektning zamonaviy jamiyatdagi o‘rni, undan foydalanish jarayonida yuzaga kelayotgan huquqiy muammolar hamda kiberjinoyatlar, sun’iy soxta video, avtomatlashtirilgan firibgarlik va shaxsiy ma’lumotlarga noqonuniy kirish bilan bog‘liq xavf-xatarlar

yoritilgan. Shuningdek, xalqaro tajriba va O‘zbekiston qonunchiligi asosida sun’iy intellekt bilan bog‘liq jinoyatlar uchun javobgarlikni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: sun’iy intellekt, kiberjinoyat, sun’iy soxta video, yuridik javobgarlik, axborot xavfsizligi, raqamli huquq, avtomatlashtirilgan tizimlar, kiberxavfsizlik.

Аннотация

В данной статье анализируются преступления, совершаемые с использованием технологий искусственного интеллекта, а также вопросы юридической ответственности за них. Освещаются роль искусственного интеллекта в современном обществе, правовые проблемы, возникающие при его использовании, а также угрозы, связанные с киберпреступлениями, поддельное видео -технологиями, автоматизированным мошенничеством и незаконным доступом к персональным данным. На основе международного опыта и законодательства Республики Узбекистан разработаны научные предложения и рекомендации по совершенствованию ответственности за преступления, связанные с искусственным интеллектом.

Ключевые слова: искусственный интеллект, киберпреступление, поддельное видео, юридическая ответственность, информационная безопасность, цифровое право, автоматизированные системы, кибербезопасность.

KIRISH

Bugungi kunda sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi inson hayotining deyarli barcha sohalariga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Tibbiyot, ta’lim, iqtisodiyot, bank tizimi, transport va axborot texnologiyalari kabi ko‘plab sohalarda sun’iy intellektdan keng foydalanilmoqda. Ushbu texnologiyalar inson faoliyatini yengillashtirish, ma’lumotlarni tezkor qayta ishlash va samaradorlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, sun’iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi yangi turdagi huquqiy muammolar va xavf-xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda. So‘nggi yillarda sun’iy intellektdan noqonuniy maqsadlarda foydalanish holatlari ortib bormoqda. Xususan, sun’iy soxta video texnologiyalari yordamida soxta audio va videolar yaratish, avtomatlashtirilgan kiberhujumlar, onlayn

firibgarlik, shaxsiy ma'lumotlarni noqonuniy yig'ish va tarqatish kabi jinoyatlar zamonaviy kiberjinoyatchilikning yangi ko'rinishlariga aylanmoqda. Bunday jinoyatlar jamiyat xavfsizligi, fuqarolarning huquq va erkinliklari hamda axborot xavfsizligiga jiddiy tahdid solmoqda.

Sun'iy intellekt yordamida sodir etiladigan jinoyatlarning yana bir murakkab jihati shundaki, ayrim hollarda javobgarlik subyektini aniqlash qiyinlashadi. Chunki avtomatlashtirilgan tizimlar orqali sodir etilgan harakatlarda dasturchi, foydalanuvchi yoki texnologiyani ishlab chiquvchi tashkilotning javobgarligi bilan bog'liq murakkab huquqiy masalalar yuzaga keladi. Shu sababli sun'iy intellekt bilan bog'liq jinoyatlar uchun javobgarlikning huquqiy asoslarini takomillashtirish zamonaviy huquqshunoslikning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

MUHOKAMA VA TAHLIL. Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi jamiyat taraqqiyotiga katta ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Biroq ushbu texnologiyalarning noto'g'ri yoki noqonuniy maqsadlarda qo'llanilishi yangi turdagi jinoyatlarning paydo bo'lishiga sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, avtomatlashtirilgan dasturlar va algoritmlar orqali sodir etiladigan kiberjinoyatlar zamonaviy huquq tizimi oldiga murakkab vazifalarni qo'ymoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt yordamida sodir etiladigan jinoyatlarning eng keng tarqalgan turlaridan biri kiberfiribgarlik hisoblanadi. Firibgarlar AI texnologiyalaridan foydalanib fuqarolarning shaxsiy ma'lumotlarini tahlil qiladi, ularning qiziqishlari va moliyaviy holati haqida ma'lumot to'playdi hamda individual aldov sxemalarini ishlab chiqadi. Natijada oddiy internet firibgarligiga qaraganda ancha murakkab va xavfli jinoyatlar yuzaga kelmoqda.

Sun'iy soxta video texnologiyalari ham bugungi kunda jiddiy huquqiy muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiya yordamida insonning ovozi yoki tasviri sun'iy ravishda yaratiladi va haqiqatga juda yaqin ko'rinish hosil qilinadi. Ayrim hollarda sun'iy soxta video videolar orqali fuqarolar sha'ni va qadr-qimmatiga putur yetkazish, yolg'on axborot tarqatish yoki moliyaviy firibgarliklarni amalga oshirish holatlari uchramoqda. Bu esa axborot xavfsizligi va shaxsiy daxlsizlik huquqiga jiddiy tahdid tug'diradi. Sun'iy intellekt yordamida avtomatlashtirilgan kiberhujumlarni amalga oshirish imkoniyati ham ortib bormoqda. AI algoritmlari zaif himoya tizimlarini aniqlash, parollarni buzish va katta hajmdagi ma'lumotlarni noqonuniy qo'lga kiritishda qo'llanilishi mumkin. Bunday hujumlar bank tizimlari,

davlat organlari va strategik axborot bazalariga katta zarar yetkazishi ehtimoli mavjud. Shu sababli kiberxavfsizlik tizimlarini zamonaviy AI texnologiyalariga mos ravishda takomillashtirish zarur hisoblanadi.

Sun'iy intellekt bilan bog'liq jinoyatlarda yuridik javobgarlik masalasi eng murakkab muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Chunki ayrim hollarda jinoyatni bevosita inson emas, balki avtomatlashtirilgan tizim amalga oshiradi. Bu vaziyatda javobgarlik kimning zimmasiga yuklatilishi kerakligi haqida turli ilmiy qarashlar mavjud. Ayrim mutaxassislar javobgarlik texnologiyani yaratgan dasturchiga yuklatilishi kerak deb hisoblaydi, boshqalar esa undan foydalangan shaxs javobgar bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi. O'zbekiston Respublikasida sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati shakllanib bormoqda. Biroq AI bilan bog'liq jinoyatlar uchun maxsus javobgarlik mexanizmlari hali to'liq ishlab chiqilmagan. Shu sababli amaldagi jinoyat qonunchiligini zamonaviy raqamli texnologiyalar talablariga moslashtirish zarurati mavjud. Ayniqsa, sun'iy soxta video, AI yordamida firibgarlik va avtomatlashtirilgan kiberhujumlar uchun alohida javobgarlik choralarini belgilash muhim ahamiyatga ega. Xalqaro tajriba tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda sun'iy intellektni tartibga solish bo'yicha maxsus qonunchilik ishlab chiqilmoqda. Yevropa Ittifoqida AI texnologiyalaridan foydalanish xavfsizligini nazorat qiluvchi huquqiy mexanizmlar joriy qilinmoqda. Ayrim davlatlarda esa sun'iy intellekt yordamida sodir etilgan jinoyatlar uchun alohida jinoiy javobgarlik normalari ishlab chiqilgan. Umuman olganda, sun'iy intellekt yordamida sodir etiladigan jinoyatlar zamonaviy jamiyat uchun jiddiy xavf tug'diruvchi huquqbuzarliklardan biri hisoblanadi. Shu sababli ushbu sohada xalqaro standartlarga mos huquqiy mexanizmlarni yaratish, kiberxavfsizlikni kuchaytirish va fuqarolarning axborot xavfsizligi bo'yicha bilimlarini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi insoniyat hayotida katta qulaylik va imkoniyatlarni yaratmoqda. Tibbiyot, bank tizimi, ta'lim, sanoat va axborot texnologiyalari kabi ko'plab sohalarda sun'iy intellektdan samarali foydalanish jamiyat taraqqiyotini jadallashtirmoqda. Shu bilan birga, ushbu texnologiyalarning noqonuniy maqsadlarda qo'llanilishi yangi turdagi jinoyatlar va huquqiy muammolarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, sun'iy soxta video texnologiyalari, avtomatlashtirilgan kiberhujumlar, AI yordamidagi firibgarlik va

shaxsiy ma'lumotlarni noqonuniy yig'ish bilan bog'liq jinoyatlar zamonaviy kiberjinoyatchilikning xavfli ko'rinishlariga aylanmoqda. Tadqiqot davomida sun'iy intellekt yordamida sodir etiladigan jinoyatlar nafaqat alohida shaxslar, balki davlat va jamiyat xavfsizligiga ham jiddiy tahdid tug'dirishi aniqlandi. Bunday jinoyatlar natijasida fuqarolarning moliyaviy mablag'lari talon-toroj qilinishi, shaxsiy ma'lumotlari noqonuniy tarqatilishi va axborot xavfsizligi buzilishi mumkin. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining avtomatlashtirilgan xususiyati jinoyatlarni tezkor va murakkab shaklda sodir etish imkonini yaratmoqda.

Maqolada tahlil qilinganidek, sun'iy intellekt bilan bog'liq jinoyatlar uchun yuridik javobgarlik masalasi zamonaviy huquqshunoslikdagi eng murakkab muammolardan biri hisoblanadi. Chunki ayrim hollarda jinoyatni bevosita inson emas, balki avtomatlashtirilgan tizim amalga oshiradi. Bu esa javobgarlik subyektini aniqlash, ayb shaklini belgilash va jinoiy javobgarlik choralarini qo'llashda murakkab huquqiy vaziyatlarni yuzaga keltiradi. Shu sababli sun'iy intellektdan foydalanish bilan bog'liq huquqiy mexanizmlarni yanada takomillashtirish zarur hisoblanadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish va raqamli iqtisodiyotni kengaytirish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq AI yordamida sodir etiladigan jinoyatlar uchun maxsus javobgarlik tizimi hali to'liq shakllanmagan. Shu sababli milliy qonunchilikni zamonaviy texnologiyalar talablariga moslashtirish, sun'iy soxta video va avtomatlashtirilgan kiberjinoyatlar uchun alohida javobgarlik normalarini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt bilan bog'liq xavflarni kamaytirish uchun davlatlar tomonidan maxsus qonunlar va xavfsizlik standartlari ishlab chiqilmoqda. Shu bois O'zbekistonda ham xalqaro standartlarga mos huquqiy tizimni shakllantirish, kiberxavfsizlikni kuchaytirish va fuqarolarning raqamli huquqiy savodxonligini oshirish zarur hisoblanadi. Umuman olganda, sun'iy intellekt yordamida sodir etiladigan jinoyatlarning oldini olish uchun huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish, zamonaviy kiberxavfsizlik tizimlarini joriy etish hamda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2024.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2003.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2022.
5. Rustamboyev M.X. Jinoyat huquqi va zamonaviy texnologiyalar. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2023.
6. Karimov A.A. Sun’iy intellekt va raqamli huquq asoslari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2024.
7. Yuldashev Sh.B. Kiberjinoyatlar va axborot xavfsizligining huquqiy masalalari. – Toshkent: Adolat, 2024.